Evaluatie en reflectie

Een belangrijk onderdeel van de rol van de leerkracht bij de groepsvergadering is het met de groep **reflecteren op het proces**. Zoals al eerder aangegeven: het proces moet centraal staan. Het gaat erom dat kinderen kennis, vaardigheden en attitudes opdoen die horen bij democratisch burgerschap. Dus, of de groep nu al heel goed kan vergaderen, of dat het niveau van vergaderen of de sfeer in de groep nog niet optimaal is, in beide gevallen wordt van de leerkracht verwacht dat hij of zij door middel van reflectie het leereffect verhoogt.

Reflectie kan tot stand komen door **na** een groepsvergadering terug te blikken. Reflectie wordt echter versterkt door **vooraf** de kinderen te oriënteren op zogenaamde '**oplet-punten**'. ("We gaan deze keer letten op ...”). Je vraagt voorafgaande aan de vergadering of de leerlingen tijdens de vergadering willen letten op een of twee punten. Bijvoorbeeld: *komt iedereen aan bod?*, of: *is er sprake van een minderheidsstandpunt, en wat hebben we daarmee gedaan?*

Terugblikken met de groep hoeft niet altijd direct na de vergadering, hoewel dat in het begin wel het verstandigst is. De terugblik kan (zeker bij oudere kinderen) ook op een ander moment. **De vragen die bij deze reflectie centraal staan** zijn o.a.:

- *hoe verliep de vergadering?*
- *heeft iedereen zich een mening kunnen vormen?*
- *heeft iedereen een bijdrage gehad?*
- *hebben we naar elkaar kunnen luisteren?*
- *waren er grote verschillen van mening?*
- *hebben we die verschillen kunnen overbruggen?*
- *hebben we argumenten gehoord?*
- *is er iemand van mening veranderd tijdens de vergadering en waar kwam dat door?*
- *was er consensus, overeenstemming?*
- *wat was het doel van deze vergadering?*
- *wat moest de opbrengst zijn?*
- *hebben we die gehaald?*
- *op welke manier hebben we een besluit genomen?*
- *hadden we ook op een andere manier een besluit kunnen nemen?*
- *welke voor- en nadelen zouden daar aan zitten?*
- *wat hebben we met de minderheid gedaan?*

Natuurlijk is het dodelijk voor het plezier als er elke keer na een vergadering op die manier moet worden teruggeblikt. Al snel zal het de leerlingen vervelen, en verworden tot een leeg en inhoudsloos ritueel. Er lijkt veel voor te zeggen om:

- in ieder geval altijd een korte, flitsende evaluatie te doen: kies drie vragen uit het bovenstaande rijtje, en stel die m.b.v. de '**popcorn-methode**' aan de orde (stel de vraag gericht aan slechts een paar kinderen uit de groep, en geef daarna nog kort de gelegenheid voor ieder die nog iets wil toevoegen);
- geef altijd zelf even je **eigen feedback**: benoem eerst de positieve zaken (opstekers), en dan, als die er zijn, de leerpunten voor de volgende keer;
- en af en toe een **uitgebreide** reflectie (soms mondeling, soms schriftelijk; soms met de hele groep, soms eerst in tweetallen).

Je kunt ook de groep zelf splitsen in een **binnen- en een buitenkring**, waarbij de binnenkring deelneemt aan de vergadering, en de buitenkring na afloop feedback geeft op het proces (zie ook *Werkvormen*).